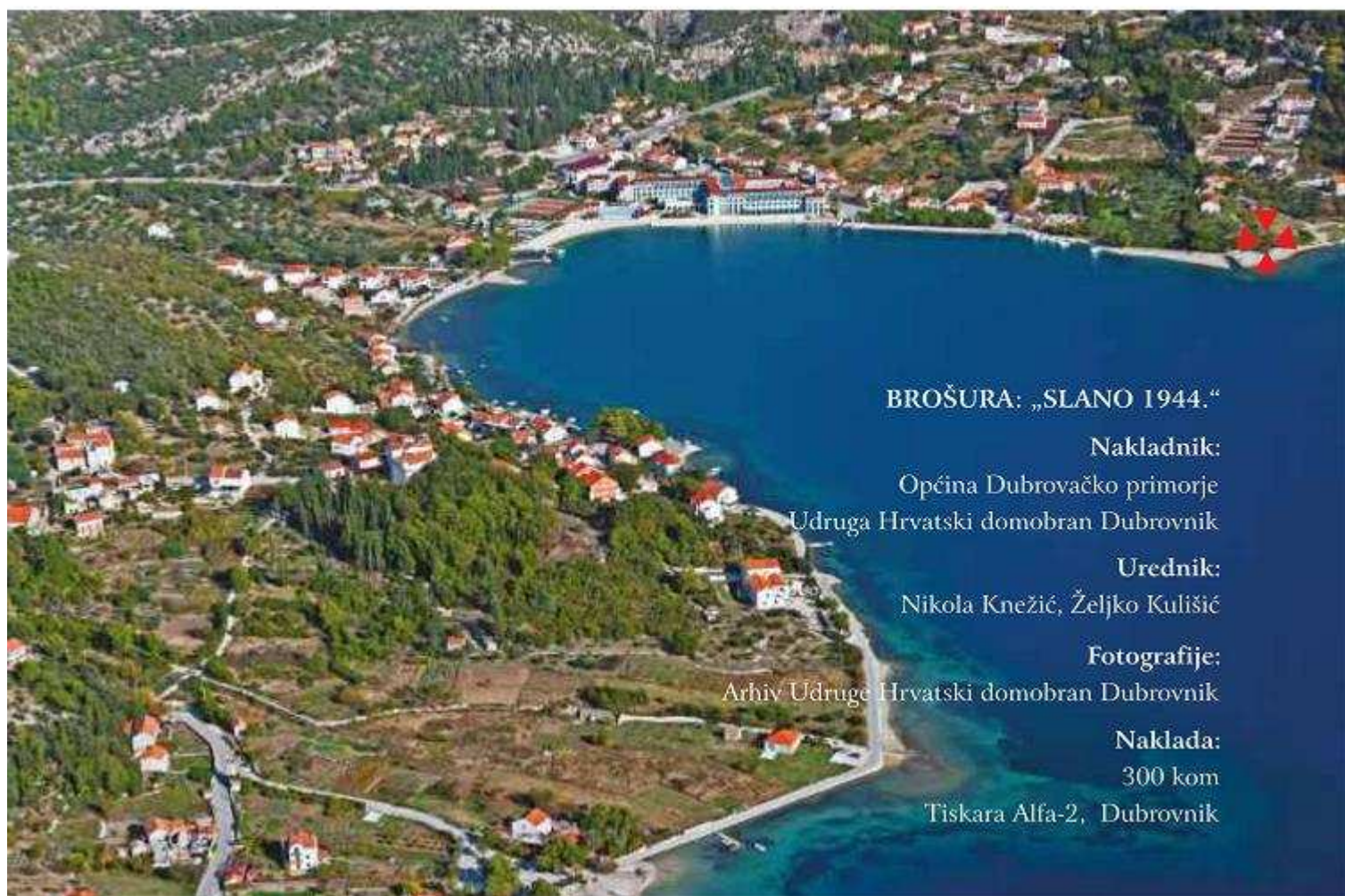

OPĆINA DUBROVAČKO PRIMORJE

BROŠURA: „SLANO 1944.“

Nakladnik:

Općina Dubrovačko primorje
Udruga Hrvatski domobran Dubrovnik

Urednik:

Nikola Knežić, Željko Kulišić

Fotografije:

Arhiv Udruge Hrvatski domobran Dubrovnik

Naklada:

300 kom

Tiskara Alfa-2, Dubrovnik

SLANO 1944.

**Spomen obilježje žrtvama
totalitarnog komunističkog terora**

Slano, kolovoz 2014.

Trajna po(r)uka

Utvrdjivanje istine o komunističkim zločinima počinjenim tijekom, a posebno nakon Drugog svjetskog rata trajni su memento i po(r)uka o razmjerima i stradanju kojem je bio izvrnut hrvatski narod u svojoj ne tako davnoj prošlosti. Stotine tisuća nedužno ubijenih Hrvata obvezuju sve na iskazivanje dubokog poštovanja prema onima koji su utkali svoje živote u temelje neovisnosti jedine nam Domovine.

Boljševičkom okrutnošću partizani su se posvuda obračunavali s protivnicima novog totalitarnog poretka, pa su tzv. 'osloboditelji' na dubrovačkom području pod kraj listopada 1944. bez suđenja hapsili i ubijali viđenije Dubrovčane, uglavnom civile i svećenike. Ostala su tako brojna nijema grobišta o kojima se šutjelo dugih pola stoljeća komunističkog režima... Orsula, Daksa, Montovjerna, Boninovo, Domobrasko groblje, zatim izvangradska područja od Konavala do Dubrovačkog primorja i Slanoga, otoka Mljeta, Korčule i Jakljana. Zločinački rukopis najvišeg partijskog vodstva argumentirano je opisao gospodar Joško Radica:

„Za razliku od načina kako je to bilo u Dubrovniku, gdje je masovna smaknuća organizirao i proveo OK KPH Dubrovnik i Okružna OZN-a za Dubrovnik, pod nadzorom Oblasnog komiteta KPH za Dalmaciju i Oblasne OZN-e, svi znakovi govore kako su to (likvidacije) bili zadatci i odluke lokalnih partizanskih i partijskih organizacija, skupina i pojedinih moćnika zaduženih za brzo čišćenje užeg područja –'vlastitog dvorišta' ili brze intervencije pojedinih formacija OZN-e i vojnih postrojba sa susjednih područja (hercegovačkog i crnogorskog)“

Inače, postrojbe NOVJ ušle su u Slano 19. listopada 1944., točnije pripadnici dijela Dubrovačkog odreda i 2. dalmatinske proleterske brigade, a došlo je čitavo partijsko i političko rukovodstvo Dubrovačkog primorja (Kotarski komitet KPH i Narodnooslobodilački odbor). Odmah po ulasku uhićen je veliki broj osoba. Partizanke i partizani okupili su se oko onih koje su odlučili ubiti, pjevali, veselili se i plesali, tukli ih i nakon dugog izživljavanja – ubili. Tako su 21. listopada 1944. na predjelu Vojvodine punte ispred samostanskog vrta u Gašparovu vrtu ubijeni:

Mato Ćorić rođen u Češljarima 1911. neoženjen, financijski izvršitelj (33 god);

Ivan Trezić oružnički narednik, oženjen (ostali podatci nepoznati)

Jozo Vukman, rođen 1904. financijski izvršitelj, oženjen, otac četvero djece (40 god.);

Anica Jović, iz Češljara, neudana, izbjeglica pred četnicima živjela u Slanom (22 god).

Spomenute žrtve bačene su u jedan obližnji betonski bunker iz ratnog razdoblja i zatrpane zemljom. /str. 303-306 „Sve naše Dakse“/.

Zahvaljujući iznimnoj uspješnoj suradnji Općine Dubrovačko primorje i Udruge Hrvatski domobran Dubrovnik, konačno se 69 godina od počinjenja zločina, dana 28. veljače 2013. godine pristupilo iskapanju posmrtnih ostataka četvero znanih, nevinih žrtava mučkog partizansko komunističkog zločina. Ekshumaciju su obavili predstavnici triju Ministarstva RH: Ministarstva branitelja, Ministarstva obrane i Ministarstva unutarnjih poslova.

Datum otkrivanja Spomenika u Slanome ciljano je odabran. Određeno je da to bude u subotu 23. kolovoza 2014. godine, kada se diljem Europe obilježava Europski dan sjećanja na žrtve totalitarnih i autoritarnih režima, s posebnim osvrtom na komunistički, jedan od najkrvoločnijih režima dvadesetog stoljeća.

Tim povodom općinsko vodstvo Općine Dubrovačko primorje i njen načelnik gđin Nikola Knežić velikodušno su darovali grobnicu na mjesnom groblju u Slanom kao mjesto budućeg pijeteta i trajnog spomena na sve nevine žrtve iz Primorja, koje su ekshumirane ili će u budućnosti biti pronađene i dostojno sahranjene u istu grobnicu.

Članovi Udruge Hrvatski domobran, također će nastaviti istraživati i obilježavati sva gubilišta, jame i stratišta, kao trajni podsjetnik nama, a opomenu budućim generacijama na tragične dane iz ne tako davne prošlosti ovih prostora.

**Za Hrvatsku Uvijek!
U Dubrovniku, 23. kolovoza 2014.**

HRVATSKI DOMOBRAN DUBROVNIK

Josipa Kosora 30, pp 367

20 000 Dubrovnik

tel/fax: 020/332-682

e-mail: domobran1@optinet.hr

MB: 0677248

OIB: 43114839894

ŽR: 2390001-1100368520 HPB

Hrvatski domobran je stari ime za pripadnika regularne hrvatske vojske, a datira još od 1868. godine nakon Austro-ugarske njege, kada su u Hrvatskoj stvorene domobranske jedinice u kojima su sve zapovijedi bile na hrvatskom jeziku. Samo ime domobran karakterizira čovjeka vojnika koji brani svoj dom i domovinu, a ne vrši agresiju niti napada tuđe domove ili domovine, on je dakle bio obrambeni vojnik. I baš zbog tog obrambenog značaja, ovo će društvo gajiti vrline imena domobran. Članom ovog društva može biti svaki pružitelj pripadnik Hrvatske domobranske vojske II svjetskog rata, njegova obitelj, rodbina, obitelj i rodbina svih poginulih domobrana u II svjetskom ratu i nakon rata svi prijatelji.

Broj 28 / 2009

Dana 15. svibnja 2009.

ŽUPANIJSKOM DRŽAVNOM ODVJETNIŠTVU U DUBROVNIKU

Dr Ante Starčevića 23

20 000 DUBROVNIK

KAZNENA PRIJAVA

protiv:

više nepoznatih počinitelja koji su u vremenu od 1943. do 1945. godine pogubili više stotina žitelja Dubrovnika i njegove šire okolice na prostoru od Molunta do Vela Luke, a tijela ubijenih nalaze se na stratištima otoka Dakse, Jaklijana, Mijeta i Korčule, kao i na užem području Grada Dubrovnika.

Obrazloženje

Prilikom ulaska partizanskih postrojbi u Dubrovnik u listopadu 1944. godine, uslijedila su brojna uhićenja građana koji su otpremljeni na Korčulu, daleko od sredine u kojoj su živjeli i radili, kako bi se obračunalo s njima, bez opasnosti od intervencija i utjecaja tih sredina, posebno u Dubrovniku, a nakon drastičnih postupaka likvidacije na predjelu Orsula, Daksa, Boninovo i Montovjerna. Jugokomunisti su brižljivo vodili računa o javnom mnijenju koje je bilo vrlo uzburkano i uznemireno brojnim ubojstvima nad dijelom najuglednijih građana Dubrovnika kada je pogubljeno 45 građana na Daksi, otočiću ispred Gruške luke, i to u vremenu od 25-27. listopada 1944. godine.

Na temelju dostupnih, a šturih informacija može se osnovano utvrditi da su u prvim danima uhićenja jugokomunistička vojska i partizanski odredi, počinili stravičan i nezapamćeni zločin nad više stotina Hrvata, bez ikakva kaznenog sudskog postupka, bez pokušaja da se utvrdi njihova možebitna krivnja ili da im se pruži mogućnost da se od optužaba brane.

Nakon pogubljenja objavljivani su oglasi „U ime naroda Jugoslavije“, u obliku presuda sudskog vijeća Vojnog suda komande Južno Dalmatinskog područja, nakon navodnog suđenja na smrt strijeljanjem, prve skupine od 35 osoba, uz nadnevak „Dubrovnik, 26. 10. 1944.“, iako taj sud u kritično vrijeme nije bio ni formiran, niti je ikakvo suđenje održano i/ili presuda donesena. Drugi pak oglas nadnevka „19.11.1944.“, objavljuje imena i prezimena 14 osoba koje „Vojni sud dubrovačkog područja“ na raspravama od 14. i 15. 11. 1944. osuđuje na smrt strijeljanjem. Riječ je zapravo o dvije skupine zatvorenika, ljudima koji su ubijeni na Korčuli, odmah na početku studenoga, bez ikakvog sudskog postupka. Za svakog pojedinog od ubijenih u „Indeksu“ se naknadno upisuje nadnevak smaknuća, pa je tako upisano kako je 5. studenoga 1944. strijeljano 6 osoba, a dana 6. studenoga 1944. strijeljana je skupina od 8 osoba, svi sa dubrovačkog područja (prilog: „Sve naše Dakse“ str. 313. i 314.). U „Indeksu suđeni lica“ pronađena su imena i prezimena upisana po abecednom redu s minimalnim osobnim podacima. U odjeljku „Kratak opis djela“ tako piše: „ustaša“ ili „ustaškinja“, „gestapovac“, „špijun okupatora i rovario protiv NOP-a“ i td.

Dokazi:

Oglas „Vojnog suda Komande Južno Dalmatinskog Područja“ „U ime naroda Jugoslavije“, Dubrovnik, 26. oktobra 1944.“;
Oglas „Vojnog suda Dubrovačkog Područja“ od 19. 11. 1944“;
Vlastoručno pismo Ante Jurjevića –Baje od „25.X1944.“, upućeno Oblasnom komitetu KPH za Dalmaciju, na Visu;
„Indeks suđeni lica“-neutvrđene provenijencije;
Joško Radica: „Sve naše Dakse“ (Matica Hrvatska Dubrovnik, listopad 2003.)

Kako zbog svega navedenog, smatramo da postoji osnovana sumnja da su u djelovanju osumnjičenih nepoznatih počinitelja ostvarena sva bitna obilježja kaznenih djela iz čl.158. st. 1. Kaznenog zakona, („NN“ RH 110/97), predlažemo da Državno odvjetništvo poduzme sve zakonom predviđene radnje, te da se protiv nepoznatih počinitelja pokrene kazneni postupak pred nadležnim sudom, kako bi bili proglašeni krivim i konačno kažnjeni po zakonu.

U svezi s iznesenim predlažemo pokretanje postupka ekshumacije posmrtnih ostataka smaknutih osoba na području otoka Korčule (jame „Vranine“, „Šibalove noge“, Bultina“ i dr.), kako bi se utvrdile neprijeporne činjenice potrebne u postupku što će se voditi pred nadležnim tijelima

Za Udruhu
Hrvatski domobran

Zeljko Kulišić, predsjednik

Prilozi: 2

Pripremale su popise i razne druge institucije izvan tijela Komunističke partije i OZN-e za područje Dubrovnika i Dalmacije. Aktivni su bili i odgovarajući partizanski čimbenici s područja Bosne i Hercegovine te Crne Gore i Boke kotorske, pa i oni četničke provenijencije, pripremajući se za čas kad će se spustiti na šire dubrovačko područje i svaki sa svog interesnog stajališta poduzeti da se uklone osobe za njih neprijateljske ili one koje bi to mogle ubuduće biti. Uskoro je to bilo posve razvidno, kako je to već prikazano.

B) PO KRATKOM POSTUPKU NA SELIMA

Neposredno po ulasku partizana u pojedina područja i mjesta izvan Dubrovnika, dakle na šire dubrovačko područje, brze su ubijene unaprijed određene osobe.

Za razliku od načina kako je to bilo u Dubrovniku, gdje je masovna smaknuća organizirao i proveo OK KPH Dubrovnik i Okružna OZN-a za Dubrovnik, pod nadzorom Oblasnog komiteta KPH za Dalmaciju i Oblasne OZN-e, svi znakovi govore da su to bili zadatci i odluke lokalnih partizanskih i partijskih organizacija, skupina i pojedinih moćnika zaduženih za brzo čišćenje užeg područja — »vlastitog dvorišta« ili brze intervencije pojedinih formacija OZN-e i vojnih postrojba sa susjednih područja (hercegovačkog i crnogorskog).

Nemilosrdni obračun u Dubrovniku slijede i ostala okolna mjesta na karakteristični način jugokomunista: bez istrage, bez suđenja i mogućnosti obrane, bez utvrđivanja postojanja kaznenih djela i krivnje pojedinaca.

DUBROVAČKO PRIMORJE I OTOCI

Postrojbe NOVJ ušle su u Slano 19. listopada 1944. Ulazak je bio bučan. Bili su to pripadnici dijela Dubrovačkog odreda i 2. dalmatinske proleterske brigade koji su se nalazili na prostoru Dubrovačkog primorja.

Došlo je čitavo partijsko i političko rukovodstvo Dubrovačkog primorja (Kotarski komitet KPH i Narodnooslobodilački odbor).⁵²⁸

- 528 a) Tadašnji Kotarski komitet Dubrovačko primorje radio je u sastavu:
sekretar: Ivo Jerinić, radnik,
članovi: Đuro Milošević, Miho Mrnarević, Neno Kljunak, Nikola Maglića, Marko Grošeta, Luce Bemessi, Damjan (Dasso) Bojak.
- b) Kotarski narodnooslobodilački odbor Dubrovačko primorje:
predsjednik: Ivo Uskoković — *Andro*
potpredsjednik: Ivo Jerinić,
Đuro Milošević, tajnik, ujedno vodio upravni i sudski odjel (uz pomoć Salacana),
Miho Mrnarević, tehnički i saobraćajni odjel,
Pero Kljunak, gospodarski odjel,
đon Ante Salacan, prosvjetni i propagandni odjel,
Franka Megonić, socijalni odjel,
Antun Zec, zdravstveni odjel.
(Petar Krolo, »Organizacioni razvoj KPH u kotaru Dubrovnik 1941–1944. godine«, Antun Zec, »Stanje organizacije narodne vlasti na području kotarskog NOO-a Dubrovačko primorje u 1944. g.«, *Zbornik Dubrovnik u NOB i socijalističkoj revoluciji 1941–1945.*, IHRPD, Split, 1985, str. 121 i 145.)
- c) Komanda mjesta Slavno — Dubrovačko primorje radila je u sastavu:
Josip — Bepo Romanović, komandant mjesta,
Ivo Jerinić, mobilni oficir,
Niko Milošević, komesar.

(Ivan Milat — Čule, »Djelovanje Komande dubrovačkog vojnog područja«, *Zbornik Dubrovnik u NOB i socijalističkoj revoluciji 1941–1945.*, IHRPD, Split, 1985, str. 495.)

Očito je da su se dužnosti dijelile među malobrojnim članovima Komunističke partije, zbog čega je jedna ista osoba imala više funkcija jer je sve trebalo maksimalno rigorozno nadzirati, a drugih pouzdanih osoba nije bilo na raspolaganju.

Tako se pojavljuje podatak da je Josip — Bepo Romanović bio komandant Štaba Grupe odreda, što je vjerojatno bio u razdoblju pred ulazak partizana u Slavno, a nakon toga je, u vrijeme njihova dolaska, postao (i) komandant mjesta.

Slijedeći podatak je da je Đuro Milošević bio i na dužnosti komesara Komande mjesta, tako je prije naznačeno da je to bio Niko Milošević.

Za Iva Jerinića postoji podatak da je bio i potpredsjednik Kotarskog NOO Dubrovačko primorje.

Također nalazimo podatak da je Neno Kljunak bio i član Kotarskog komiteta KPH Dubrovačko primorje, ali i sekretar Kotarskog NOO za isto područje, iako je prije navedeno da je Pero Kljunak bio član Kotarskog komiteta KPH za ovo područje, a već u ovom izvoru podataka koje promatramo našli smo da je zapravo pri Okružnom komitetu KPH Dubrovnik.

Sve to u vrijeme zauzimanja dubrovačkog područja u listopadu 1944. godine.

»Kotarski komitet SKH — Dubrovačko primorje Br. 1/26. X. 1944. Drugarskom OKRUŽNOM KOMITETU KPH DUBROVNIK — DM u Dubrovniku, Muzej suvremene povijesti, mikrofilm (veliki košut)

Ne ulazeći u točnost podataka na koje nailazimo, ostaje nedvojbena dojam da je vlast u promatrano vrijeme bila u rukama vrlo uskog kruga od i inače malog broja članova KP na području Dubrovačkog primorja.

Vojno i političko rukovodstvo je ušlo u Slavno 19. listopada 1944.

Ivo Uskoković, predsjednik KNOO Dubrovačko primorje, u svojim sjećanjima, tvrdi da je to bilo 20. X. 1944. i da je toga dana održao govor: »Govor je održan u središnji mjestu sa jedne tarace. Prisustvovali su većinom stanovnici Slanog, a među njima nalazio se

Odmah po ulasku uhićen je veliki broj osoba, tako da je improvizirani zatvor u školi bio prepun.

Odmah je ubijeno nekoliko ljudi bez suđenja.

Partizani i partizanke (posebno) veselili su se ulasku u Slano. Okupili su se oko onih koje su odlučili ubiti, pjevali su, plesali oko njih kolo, tukli ih i, nakon dugog izivljavanja — ubili.

Tako su ubijeni (21. 10. 1944.) u Slanom, na Vojvodinu puntu ispod samostanskog vrta u Gašparovu vrtu:

Mato ČORIĆ Nikole, rođen 1911. u Češljarima, financijski izvršitelj u Slanom, neoženjen (33 god.);

Ivan TREZIĆ M., oružnički narednik u Slanom, oženjen, (ostali osobni podaci nepoznati);

Jozo — Josip VUKMAN Nikole, rođen 1904. u Segetu Donjem, financijski izvršitelj u Slanom, oženjen, otac četvero djece (40 god.).

Nakon ubojstva bacili su žrtve u jedan betonski bunker iz ratnog razdoblja i zatrpali ih zemljom.⁵²⁹

U isto vrijeme bio je uhićen i

Nikola ŠARIĆ Ivana, rođ. 1905. u Splitu, djelatni domobranski satnik na dužnosti u Slanom, oženjen, otac dvoje djece. Zapovijedao je milicijom toga kraja sastavljenom od mještana okolnih sela. Zadatak im je bio obrana sela od bilo kojih napadača, jer su pljačke stoke i druge imovine bile vrlo česte.

Dobio je nekoliko poziva partizanskih vođa da im pristupi, ali nije htio.

Po uhićenju opljačkali su mu imovinu i osobne stvari, doveli ga u centar Slanoga svezanih ruku, svukli ga do gola, tukli ga i polijevali vodom. Dok je iznemogao ležao na zemlji tražeći vode za piće, plesali su oko njega kolo i pjevali, a potom su ga, izmučenog, iscrpljenog i napola mrtvog, ustrijelili (39 god.).

Pojednosti koje su se pričale o tom mučenju, pa jauci i urlaci što su se čuli do kasno u noć, govore o zločinačkom izivljavanju sudionika.

Nakon ubojstva, iste večeri ili sutradan, odnio ga je s mjesta zločina mještanim i prijateljem Mato Knežić i pokopao ga je kod Knežića kuća.⁵³⁰

Posebno je bila mučena i potom ubijena mlada Hercegovka

Anica JOVIĆ pok. Mata, u dobi od 21 ili 22 godine, neudana, koja je kao izbjeglica živjela u Slanom, nakon bijega iz Češljara pred četnicima.

Tukli su je žestoko, a ona je, trčeći pred progoniteljima, skočila u more, iako nije znala plivati. Izvadili su je, dalje tukli i, konačno, ubili.

Bilo je to nekoliko dana nakon 21. listopada 1944.

Opužili su je da je izdala dva partizanska kurira koje su Nijemci uhvatili i ubili. A bila je, kažu, starmala. Zakopali su je negdje u Slanom, u predjelu Jasenja.⁵³¹

Strahote nad uhićenima i ubijenima počinili su pripadnici partizanskih postrojba s područja Dubrovačkog primorja, a pojedinačno osobe koje su se i inače spominjale po nečovječnosti, bezobzirnosti i okrutnosti. Ne ulazeći u valjanost i opravdanost razloga da se oduzimaju životi bez ikakva postupka i utvrđivanja krivnje, posebno je potrebno istaknuti kako je ovo bio jedan od prvih primjera izivljavanja i iskazivanja najnižih ljudskih strasti, nečovjštva i zločinačkog odnosa prema ljudima.

Stvarnost je nesumnjivo potvrđivala da su »likvidacije«⁵³² bile pravilo, a prosudbe pri izboru žrtava proizvoljne i utemeljene na unaprijed utvrđenim stajalištima kako sve sumnjive i sve potencijalne neprijatelje treba fizički ukloniti.

U konkretnom slučaju, uz pet žrtava u Slanom, slučajem se došlo u posjed dviju isprava što posvjedočuju da je jedan od ubijenih čak bio partizanski suradnik.

Riječ je o Ivanu Treziću.

Jednom ispravom se potvrđuje da je Trezić Ivan:

«(...) za cijelo vrijeme svog službovanja u Slanome (od 13. VI. 1941.) bio pristaša N. O. P. te je isti saradjivao sa N. O. O. — a prenoseći poštu i davajući razna potrebna obavještenja.

je tadašnji službenik KNOO Aco Apolonto, po položaju pravnik. Ukupno je bilo oko 300 osoba. Na taraci uz predsjednika nalazio se Ivo Jurinić, član KNOO i Maglica, član Kot. Komiteta.» (DM u Dubrovniku, Muzej suvremene povijesti, Inv. br. 296)

⁵²⁹ Bilješke u povodu razgovora s mještanima Slanog i rodbinom ubijenih 1992. — 1995. godine, A. A.

⁵³⁰ Isto

⁵³¹ Isto

Koliko je ovom odboru poznato ista se nije u ničem ogriješilo o interese N. O. B.–e, osim što je bio državni službenik.—⁵³²

Drugom se ispravom potvrđuje da je Ivan Trežić, bivši žandariski narednik u Slanome, »poginuo prilikom oslobođenja«, što nije istina jer su ga partizani uhitili, zatvorili i ubili.

U potvrdi nadalje stoji da imenovani »nije bio neprijatelj NOP, već je istoga pomagao.«⁵³³

A što tek reći kad nije bila riječ o suradnicima NOP-a, već o onima koji nisu prihvaćali vodstvo Komunističke partije, niti Jugoslaviju kao političku i društvenu zajednicu; o borcima za samostalnu hrvatsku državu ili o onima koji su o njoj, kao čestiti ljudi, uvijek sanjali?

Jugokomunisti su bili u svom poходу nemilosrdni i po kratkom postupku čistili sve što im je smetalo ili moglo smetati na putu uspostave nove vlasti. Nisu smatrali potrebnim pružiti narodu ili uopće javnosti bilo kakve dokaze o nekim zločinima i krivnji. Trebalo je vjerovati, prihvaćati stanje kakvo je bilo, i pokoravati se.

Odmah nakon ulasku jedinica NOV u Slano (i to baš 25. 10. 1944.), došla je iz Hercegovine skupina vojnika NOVJ. Za njih su Hercegovci Hrvati koji su živjeli u Slanom i okolici od 1941. i 1942. godine kao izbjeglice, rekli da su zapravo bili Srbi, četnici, koji su u posljednji čas iz četnika prešli u partizane, tek nekoliko dana pred dolazak postrojba NOVJ u Dubrovnik i okolna mjesta, što je inače povijesna činjenica. Poznawali su ih jer su bili iz istih mjesta kao i oni. Poznato im je bilo da su kao četnici, u zajednici s Talijanima, bili u antikomunističkoj miliciji, i time su se obilato koristili za pljačku i uništenje imovine i kuća Hrvata iz Hercegovine, koji su morali napustiti svoja ognjišta, zajedno s članovima obitelji i naseliti se po privatnim kućama ili skromnim gospodarskim objektima u Slanom i okolnim mjestima, pokušavajući, na taj način, nastaviti život prekinut u vrtlogu rata i u međunacionalnim sukobima na području Hercegovine.

Ti pripadnici NOVJ, koje su vodili Vlado Čalakov i Anđelko Dreč (prije poznati kao četnički borci), uhitili su 18 Hercegovaca — Hrvata koji su s obiteljima stanovali u Slanom i okolici, svezali ih po dvojicu žicom i odveli pješice u Hercegovinu prema Zavali.

Osim vojnika pratili su ih iz Slanog i neki pripadnici partizanskih postrojba iz Dubrovačkog primorja, što upućuje na suglasnost partizanskog i partijskog vodstva Dubrovačkog primorja da izbjegli Hrvati budu odvedeni u Hercegovinu, na milost i nemilost tamošnjih moćnika.

O njihovoj sudbini govori se u odjeljku o žrtvama jugokomunističkog terora ubijenima izvan šireg dubrovačkog područja — u Popovu polju.

Ipak je u vezi s odvedenom skupinom uslijedila i jedna žrtva na području Dubrovačkog primorja.

Kata ž. Toma ČURČIJA

Boža Zeka, rođena 1894. u Belenićima, izbjegla 1942. godine pred četnicima, s prebivalištem u Majkovima, kućanica, udana, majka četvero djece.

U »Matici mrtvih« za župu Slano, općina Slano, za 1945. godinu (str. 24.), pod rednim brojem 7. (uz naznaku »iz 1944.«), u rubrici »Najposljednja bolest i uzrok smrti« upisano je: »U Dikovu nabasala na minu i nakon godinu dana nađena mrtva kao kostur i donesena u Slano«, da bi u rubrici »smrt« bilo upisano da je nastupila »25./X. 1944.«

Ona je, naime, 25. listopada 1944. otišla za spomenutom skupinom uhićenih, izbjeglih Hrvata Hercegovaca, koje su iz Slanog odveli pripadnici NOVJ prema Zavali u Hercegovinu, i tamo u najvećem broju ubili bez ikakva sudskog ili bilo kojeg drugog postupka. Kata Čurčija se nije vratila i nitko nije znao što se je s njom dogodilo.

Nakon godinu dana, njezine posmrtno ostatke, razumljivo samo kostur (prepoznate samo po odjeći i obući), a što ih je pronašla jedna njezina rođakinja pod stablom ljutog šipka u Dikovu, uz put Slano — Orahovo, kojim se je kretala i kolona spomenutih uhićenih hercegovačkih izbjeglica — rodbina je prenijela u Slano i položila u grob 4. studenog 1945. na mjesnom groblju.

Nije bilo očevidaca događaja koji bi to bili ispričali, ali nije bilo teško zaključiti što se je dogodilo.

Cijeneći političke prilike u to vrijeme, jasno je da župnik, koji je podatke upisivao u matičnu knjigu, nije upisao da su je ubili pripadnici NOVJ, iako je to bilo jasno, već je upisano kako je naprijed naznačeno — da je nabasala na minu.

Nesreće povodom nailaska na zaostala eksplozivna sredstva, posebno nagazne mine, bile su u to vrijeme vrlo česte. Teško je, međutim, bilo prihvatiti da je smrt nastupila zbog eksplozije mine kada posmrtni ostaci nisu bili razneseni, kad je i odjeća bila u takvu stanju da ju je rodbina prepoznala baš po toj odjeći, što bi sve izgledalo drukčije da je pokojnica doista stradala od mine. Posmrtni su ostaci bili u ležećem položaju pod šipkom, što je ukazivalo da je na tom mjestu ubijena ili tamo sklonjena s puta.

⁵³² »Općinski NOO Slano — Upravni Odsjek, dne 1. XII. 1944.«, A. A.

⁵³³ »Mjesni NOO Slano, Dne, 7. III. 1945.«, A. A.

Očito je da vojnička pratnja nije trpjela pratnju rodbine kad se spremala likvidacija onih koje su uhitili i vodili (50 god.).

U promatranom trenutku uslijedilo je više ubojstava na području Dubrovačkog primorja. Nekoliko mještana iz Primorja pripadnika ustaške postrojbe u Ravnom i Zavali, nije se povuklo pred partizanima, nego su došli kući, držeći da nema nikakva razloga za strah od bilo kakve represije, jer nisu bili obilježeni nikakvim zlodjelom.

Prijavili su ih mjesni suradnici NOP-a i odbornici. Nikakva suđenja nije bilo. Nije bilo ni optužbe za neko zlodjelo. Jednostavno su, na razne načine ubijeni, vjerojatno samo zbog pripadnosti toj vojničkoj postrojbi.

Ivan ANDRIJAŠEVIĆ Pera, rođen 1918. u Čepikućama, zemljoradnik, neoženjen.
Odveden od kuće krajem 1944. godine i ubijen kod Orahova Dola (26 god.).
Tamo su ga našla dva njegova suseljanina, upućeni od odbornika iz Čepikuća da ga pokopaju.⁵³⁴

Nikola POTREBICA Marka, rođen 1921. u Čepikućama, zemljoradnik, neoženjen.
Prijavio se u selu kad se vratio iz vojske u Ravnom. Pozvali su ga 25. listopada 1944., uhitili i pod oružanom pratnjom odveli u 12. dalmatinsku brigadu, koja se je u to vrijeme nalazila u Ponikvama na Pelješcu. Pratio ga je prijedlog za likvidaciju. Intervencija jednog njegova suseljanina u toj jedinici uspjela je samo privremeno, jer je nakon nekoliko dana ubijen i bačen u jednu klačinu između Malog Stona i Zamasline. Tako kažu... (23 god.).⁵³⁵

Miše — Miho KRALJ Mata, rođen 1914. u Golubincu, nastanjen s obitelji u Majkovima kao izbjeglica iz Hercegovine, zemljoradnik, oženjen, otac jednog djeteta.

Vraćao se iz Zavale u Hercegovinu, gdje je bio u vojsci za vrijeme NDH, u Slano da bi došao svojoj obitelji već prije izbjegloj pred četnicima. Netko od lokalnih partizana odveo ga je u Trnovicu. Odatle su ga uputili u 12. dalmatinsku brigadu. Ubijen je zajedno s Nikolom Potrebicom i, navodno, nekim njemačkim vojnicima, te je bačen u već spomenutu klačinu kod Malog Stona (30 god.).⁵³⁶

Vicko MILIĆ Iva, rođen 1922. u Majkovima, zemljoradnik, neoženjen.
Bio je u hrvatskoj vojsci na više mjesta, a negdje u 1944. godini došao je u ustašku postrojbu u Ravno i Zavalu, blizu kuće. Pred dolazak partizana jedan znanac iz susjednog sela, također s njim na Zavali u vojsci, odveo ga je u Trnovicu, gdje su ga partizani uhitili. Optuživši ga da je sudjelovao u jednoj akciji u Trnovici protiv partizana, ubijen je — dotučen drvenim kolcem (tako pričaju mještani). Suđenja, razumljivo, nije bilo (22 god.).⁵³⁷

Likvidiran je, najvjerojatnije, u listopadu 1944. godine iako je u sudskom rješenju o proglašenju umrlim kao dan smrti naveden 31. prosinca 1944.

Nigdje nema pismenih podataka o ljudima koji su ovdje naznačeni. Dosad poznate partizanske evidencije ne bilježe njihova imena, niti naznaku o njihovoj sudbini.

Jedan svijetli trenutak i svijetlu osobu treba ipak istaknuti. Neka se zna!

Na čelu partizanskog NOO u Majkovima po dolasku partizana nalazio se je Ivan Dolina, komunist od 1922. godine, obalni radnik u Dubrovniku.

Dolaze mu na pregovore (pretpostavlja se da su to bili Miše Vukojević i Pero Štrbinić).

Došljaci su zahtijevali od Ivana Doline da napravi popis od 25 Majkovaca koje treba ubiti jer da su Majkovci ustaško mjesto.

Ivan Dolina odlučno se suprotstavlja. »Zašto ubiti toliko nevinih ljudi?»

»Jer nisu aktivno sudjelovali u NOR-u, nisu pomagali partizane«, odgovaraju.

Kad Ivan Dolina nije htio popustiti, emisari su smanjivali brojku pet po pet i došli do broja 5.

534 Pokopali su ga Niko Bandur i Stjepo Vučina, iz Čepikuća.

535 Bilješka u povodu razgovora s rodbinom 1994. i 1995. godine, A. A.

Za Nikolu Potrebicu zauzeo se Pero Svilarić, iz Čepikuća, koji je bio u 12. dalmatinskoj brigadi i garantirao je za njega. Ipak je jača bila intervencija odbornika i partijskog sekretara.

S Nikolom Potrebicom i Mišem (Mihom) Kraljem, vratio se iz iste postrojbe sa Zavale i Niko Pasarić, kojega nisu odmah ubili, nego su ga uputili u 1. dalmatinsku brigadu, pa je poginuo u Kninu. Vjerojatno je jedan od mnogih koji su »poginuli« na isti način.

536 Bilješke u povodu razgovora s mještanima i rodbinom 1992. i 1994. godine, A. A.

537 Bilješke u povodu razgovora: Jele Jović rođ. Milić, Majkovi, 10. 2. 1996, A. A.

«Više nema popuštanja,» viču emisari. *«Evo ti olovka i papir. Piši!»*
 Ivan Dolina je prihvatio olovku i papir te napisao svoje ime, vratio im papir i kazao. *«Ubijte mene prvoga, a onda pobijte sve Majkovce.»*
 Time su pregovori završeni.
 Nitko nije ubijen.⁵³⁸

Jedan svijetli trenutak i svijetlu osobu treba ipak istaknuti. Neka se zna!
 Na čelu partizanskog NOO u Majkovima po dolasku partizana nalazio se Ivan Dolina, komunist od 1922. godine, obalni radnik u Dubrovniku.
 Dolaze mu na pregovore (predpostavlja se da su to bili Miše Vukojević i Pero Štrbnić).
 Došljaci su zahtijevali od Ivana Doline da napravi popis od 25 Majkovaca koje treba ubiti jer da su Majkovci ustaško mjesto.
 Ivan Dolina odlučno se suprotstavlja: "Zašto ubiti toliko nevinih ljudi?"
 "Jer nisu aktivno sudjelovali u NOR-u, nisu pomagali partizane", odgovaraju.
 Kad Ivan Dolina nije htio popustiti, emisari su smanjivali brojku pet po pet i došli do broja 5.
 "Više nema popuštanja," viču emisari. "Evo ti olovka i papir. Piši!"
 Ivan Dolina je prihvatio olovku i papir te napisao svoje ime, vratio im papir i kazao: "Ubijte mene prvoga, a onda pobijte sve Majkovce."
 Time su pregovori završeni.
 Nitko nije ubijen.

TEHNIČKI OPIS

uz izvedbeni projekt za izgradnju Spomen obilježja na groblju u Slanome

Projektom se predviđa izrada Spomenika od tvrdog materijala, tj. betona, kamena i rešetkaste čelične konstrukcije, već tradicionalnih autorovih materijala prilikom obilježavanja masovnih likvidacija Hrvata iz vremena Drugog svjetskog rata i poslijeratnog razdoblja (Orsula, Daksa, Vranina, Jakljan...).

Betonski blok – postolja izradilo bi se u dvije razine u oplati, obloženo je bijelim kamenim pločama. Kamena ploča dimenzije 1,20x045x0,04 m postavile bi se s prednje strane na kojem se nalazi natpis od brončanih slova, a prema priloženom tekstu označenom na listu broj 2 ovog Elaborata.

Na postojećem bočnom zidu sa sjeverne strane groblja, predviđeno je oblaganje istog kamenim pločama: obrada štokovani kamen.

Na istome zidu predviđeno je postavljanje pojedinačnih kamenih ploča dimenzije 0,40x030x0,03m, s uklesanim imenima eksumiranih i pokopanih žrtava u ovoj grobnici.

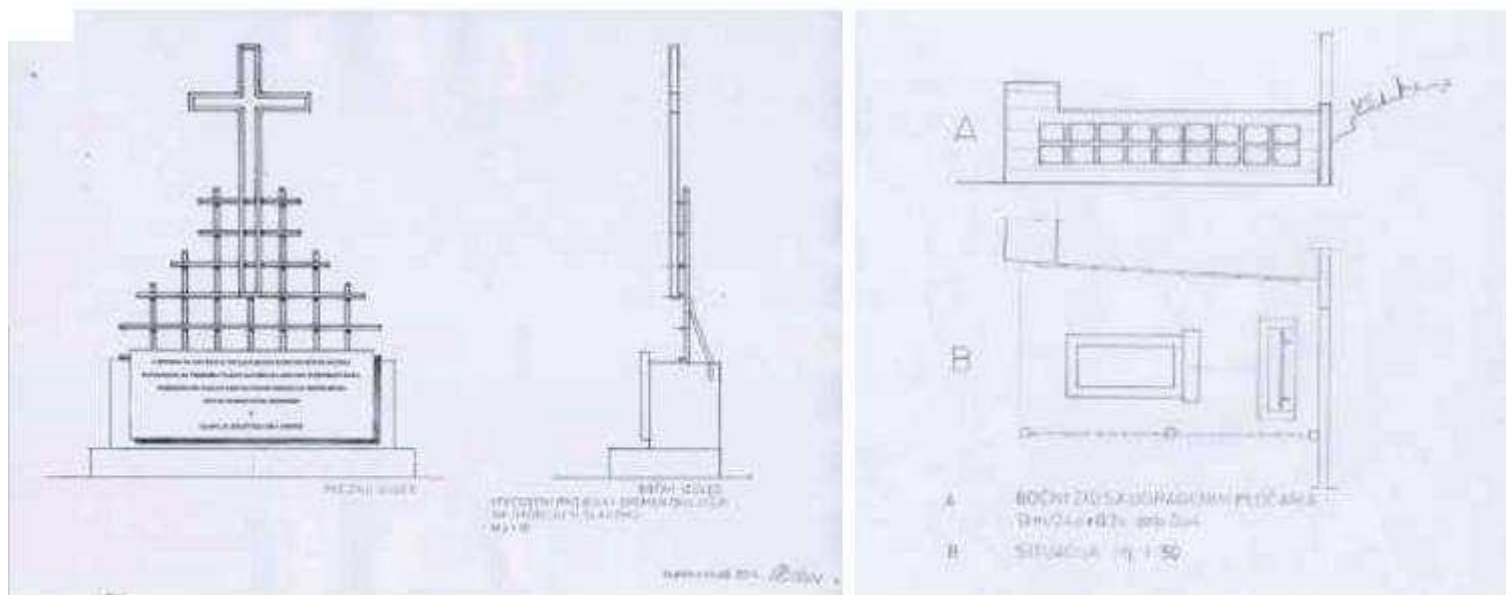
Gornju cjelinu spomenika upotpunjuje rešetkasta kompozicija promjera 20 mm i s križem iz profila 20x40 mm, sve to od visokokvalitetnog nehrđajućeg čelika, a prema priloženom detaljnom nacrtu.

Poruka spomeničkog obilježja sastavljenog od kamenog postolja, kamene ploče s priloženim tekstom i metalne kompozicije je simbolična, a nosi znakovitu poruku:

- rešetkasti dio simbolizira zatvor, patnju, bol i smrt nesretnih žrtava,
- križ kao vjersko obilježje ubijenih usmjerava umrle duše prema nebu i vječnosti, čime šalje snažnu poruku o nevinosti ubijenih.

Ostalo neobuhvaćeno ovim opisom vidljivo je iz priloženog Elaborata.

Za Hrvatsku Uvijek!
U Dubrovniku, 23. kolovoza 2014.

**U SPOMEN NA SVE ŽRTVE MUČKI POBIJENE OD STRANE PARTIZANSKIH
ODREDA U IME TOTALITARNOG KOMUNISTIČKOG REŽIMA
ZA VRIJEME I NAKON DRUGOG SVJETSKOG RATA NA PROSTORU
OPĆINE DUBROVAČKO PRIMORJE**

Slano 23. kolovoza 2014. g

PRIOPĆENJE UDRUGE HRVATSKI DOMOBRAN

Udruga Hrvatski domobran iz Dubrovnika je nakon obavljene ekshumacije i pokopa 214 ubijenih njemačkih i hrvatskih zarobljenika s otoka Jakljana, obavila i iskapanje zemnih ostataka četvero nedužnih Hrvata u Slanome. Time se nastavilo s ranije započetim postupcima utvrđivanja okolnosti i otkrivanja mjesta stratišta na širem dubrovačkom području koje su počinile partizanske postrojbe pred kraj i nakon završetka Drugog svjetskog rata.

Sve poduzete aktivnosti bile su utemeljene na 'labavim' iskazima malobrojnih živih svjedoka pogibje brojnih domoljuba iz II. svjetskog rata. Za pristup ozbiljnom istraživanju i kasnijem iskapanju određenog lokaliteta bilo je potrebno obaviti mnoge razgovore sa svima koji su i sedam desetljeća nakon rata, imali podsvijesnu bojazan prema komunističkim zlikovcima i određeni 'strah od odmazde'. Također su korišteni brižno prikupljeni dokumenti i podatci objavljeni 2003. godine u knjizi Joška Radice „Sve naše Dakse“. Inače, Udruga Hrvatski domobran je još 15. svibnja 2009. godine podigla tužbu pred Općinskim državnim odvjetništvom u Dubrovniku protiv 'nepoznatih počinitelja' za brojne zločine počinjene na širem dubrovačkom prostoru počam od Konavala, grada Dubrovnika, otoka Dakse, Jakljana, Mljeta i Korčule, te Dubrovačkog primorja i Pelješa.

Dvije i po godine od podizanja tužbe u studenom 2011., požurnicom kod ŽDO-u Dubrovnik se pokušali smo potaknuti nenaklonjene birokratske strukture koje vladaju u najvećem dijelu hrvatskih institucija, od sudstva do pravosuđa.

Svejedno se upornošću šačice volontera, članova Udruge Hrvatski domobran pokrenulo klatno u pravom smjeru, a sizifovski posao pronalaženja, ekshumiranja i pokapanja posmrtnih ostataka Hrvata, neistomišljenika komunističkog režima, posao više nije bio tako bezizgledan. Zemni ostaci ljudskih kostiju iz brojnih jama i stratišta su 'progovorili' o razmjerima totalitarizma kojem su Hrvati bili izloženi tijekom ne tako davne povijesti.

Nakon iskapanja obavljenih u razdoblju od 18-27. veljače 2013. godine na otoku Jakljanu, specijalna postrojba pri Ministarstvu branitelja u Slanome je dana 28. veljače 2013. godine pristupila iskopu posmrtnih ostataka četvorice mještana prilikom ulaska partizanskih postrojbi u Slano, kada su 21.10.1944. godine na predjelu Vojvodina punta ispred samostanskog vrta u Gašparovu vrtu u središtu Slanoga ubijeni:

MATO ĆORIĆ, Nikole, rođen 1918. u Češljarima, financijski izvršitelj u Slanom, neoženjen (26 god);

IVANTREZIĆ, oružnički narednik u Slanom, oženjen, (osobni podatci nepoznati);

JOZO-JOSIP VUKMAN, Nikole, rođen 1904. u Segetu Donjem, financijski izvršitelj u Slanom, oženjen, otac četvero djece (40 god.); i

ANICA JOVIĆ, pok. Mata, u dobi od 21 ili 22 godine, neudana, koja je kao izbjeglica živjela u Slanom, nakon bijega iz Češljara 1941. i 1942. godine. Naime, poznato je kako su brojne hrvatske obitelji napustile svoja ognjišta u istočnoj Hercegovini i kao izbjeglice se naselile po privatnim kućama u Slanom i okolnim mjestima, spašavajući se na taj način od četnika antikomunista, koji su se obilato koristili pljačkom i terorom nad imovinom Hrvata iz Hercegovine.

Valja podsjetiti kako su postrojbe NOVJ ušle u Slano 19. listopada 1944., točnije ušli su pripadnici dijela Dubrovačkog odreda i 2. dalmatinske proleterske brigade, s kojima je došlo čitavo partijsko i političko rukovodstvo Dubrovačkog primorja (Kotarski komitet KPH i Narodnooslobodilački odbor). Odmah po ulasku uhićen je veliki broj osoba. Partizanke i partizani okupili su se oko onih koje su odlučili ubiti, pjevali su, plesali oko njih, tukli ih i nakon dugog izživljavanja – ubili.

Spomenute žrtve bačene su u jedan betonski bunker iz ratnog razdoblja i zatrpane zemljom koji se danas nalazi na privatnom zemljištu. Iskapanja posmrtnih ostataka obavljena su dana 28. veljače 2013. godine suradnjom Udruge Hrvatski domobran Dubrovnik i triju Ministarstva RH: Ministarstva branitelja, Ministarstva obrane i Ministarstva unutarnjih poslova.

Umjesto zaključka

Jasno je kako su partizanski odredi počinili stmišljen zločin nad više civilnih osoba, bez ikakva kaznenog ili sudskog postupka, bez da se utvrdi njihova možebitna krivnja ili da im se pruži mogućnost da se od neutemeljenih optužbi brane. Ovo je još jedan dokaz o nekažnjenom komunističkom zločinu za nalogodavce i za izvršitelje, iako neki od partizana, sudionika gnjusne likvidacije nevinih Primoraca i danas žive na ovim prostorima.

Za Udrugu
Hrvatski domobran

Željko Kulišić, predsjednik

„Komunistička doktrina“

Moša Pijade, (na prvom zasjedanju AVNOJ-a održanom u Bihaću, studeni 1942.):

„Potrebno je zato stvoriti toliko mnogo beskućnika, da ovi beskućnici budu većina u državi.

Stoga mi moramo da palimo. Pripućaćemo pa ćemo se povući. Nemci nas neće naći, ali će iz osвете da pale sela. Onda će nam seljaci, koji tamo ostanu bez krova, sami doći i mi ćemo imati narod uza se pa ćemo na taj način postati gospodari situacije. Oni koji nemaju ni kuće ni zemlje ni stoke, brzo će se i sami priključiti nama, jer ćemo im obećati veliku pljačku.

Teže će biti sa onima koji imaju neki posed. Njih ćemo povezati uza se predavanjima, pozorišnim predstavama i drugom propagandom. Tako ćemo postepeno proći kroz sve pokrajine. Seljak koji poseduje kuću, zemlju, stoku, radnik koji prima platu i ima hleba, nama ne vredi. Mi od njih moramo načiniti beskućnike, proletere. Samo nesrećnici postaju komunisti, zato mi moramo nesreću stvoriti, mase u očajanje baciti, mi smo smrtni neprijatelji svakog blagostanja, reda i mira.“

(Dokument se nalazi u Arhivu vojnoistorijskog instituta u Beogradu u spisu Štaba vrhovne komande (JVUO) - Četnička arhiva, pod oznakom K-12, 30/12.)

„Antifašizam-paravan za likvidaciju“

Povjesničar dr.sc. Trpimir Macan, dugogodišnji urednik u Hrvatskom leksikografskom zavodu (iz uvodnog teksta knjige „Dubrovačke žrtve“, dr.sc. Hrvoja Kačića, studeni 2010. Zagreb;) u raspravi 'Listopadske prijelomnice i povijesno istraživanje' dr Macan definira:

„Antifašizam je postao paravanom za likvidaciju svijesnih i aktivnih nacionalnih snaga, a ratovanje na strani Saveznika upotrebljivom međunarodnom iskaznicom i alibijem za diktatorsku samovolju, za uzurpirano tumačenje povijesti“.

„Kontaminirajući mentalitet titoističke ideologije“

Prof. dr. sc. Hrvoje Kačić, autor knjige „Dubrovačke žrtve“, (u zadnjem poglavlju svoje knjige pod naslovom „Završna razmatranja“)

„Pobjedom jugokomunizma na ovim prostorima, kada su prestali oružani sukobi, rasplamsao se krvavi teror nad hrvatskim narodom. Umjesto liječenja rana, oplakivanja mrtvih i nestalih, nastupilo je vrijeme mržnje, osвете, ubojstava bez jasnih povoda, bez suda, suđenja, svjedoka, bez dokaza i argumenata, a sve u ime naroda! Kontaminirajući mentalitet koji se obrušio na Hrvatsku pobjedom staljinističke i titoističke ideologije 1945. godine svoje recidiv manifestirao ubijanjem civilnog stanovništva i branitelja svojih domova i ognjišta agresijom na Hrvatsku 1991. godine.“

„Komunistički sustav posijao je više žrtava nego su to učinila prethodna dva“

Msrgr. Mate Uzinić, biskup dubrovački, (na komemoraciji održanoj 01. ožujka 2013. na Domobranskom groblju u Gospinom polju u Dubrovniku)

„Ovom komemoracijom i sprovodnom molitvom želimo ispuniti svoju dužnost kršćanskog pokapanja mrtvih, ali i još jednom na konkretnom primjeru upozoriti na razmjere zla koji su se događali na ovim našim prostorima za vrijeme drugog svjetskog rata i osobito, nažalost poraća. Ovo ne kažem zato što smatram da je komunistički sustav bio gori od nacističkog i fašističkog – previše je tu sličnosti da bismo mogli reći tko je gori – nego zato što je komunistički sustav nakon 18. listopada 1944., počevši od Orsule, preko Dakse, vidimo i Jakljana, Mljeta i osobito Korčule, posijao puno više žrtava nego su to na ovom našem području učinila prethodna dva.“

„Lijepa kape...“

(dr. Ivo Josipović, aktualni predsjednik RH, Srb, 27. srpnja 2010.)

„Neki od vas nose i kape partizanke. To su lijepe kape, one su poruke ljubavi i mira, poruke da više nikada ne bude zločina, genocida i rata. Hrvatska je demokratska zemlja u čijem je Ustavu upisan antifašizam“.

„Svojim izjavama izaziva nove podjele“

(Josip Jović, hrvatski novinar)

„Stjepan Mesić je napravio snažan i veliki korak unatrag. Vratio se u prošlost jednostranim pristupom i idealizacijom partizanskog i komunističkog pokreta. Na sve je načine nalazio riječi opravdanje za zločine koje su partizanske jedinice počinile po završetku Drugog svjetskog rata. Na taj je način izazvao nove podjele i svađe u narodu“.

„Nevinost komunizma“

Željko Kulišić, Hrvatski domobran, Dubrovnik (nakon otkrivanja i ekshumacije na Jakljanu, u veljači 2013. godine)

„Dok jedni zanemaruju počinjene zločine, drugi i danas oplakuju nevine žrtve tog istog zločina. Dokada tako? Zločina je bilo s obje strane. Međutim, činjenica jest kako su poraženi najčešće bivali lišeni onog najvrijednijeg, svojih života, dok su pobijednici, 'oni s petokrakama', u pravilu bili 'nagrađivani' za počinjenje zločina.“

Nakon posljednjih iskapanja na Jakljanu i u Slanome, potpuno mi je shvatljivo ponašanje samozvanih antifašista, koji reagiraju histerično, želeći tako očuvati 'nevinost' propalog im sustava. Međutim, stravične slike otkrivenih zločina protiv čovječnosti, pokazale su lice i naličje partije u koju su se partizani bezpogovorno zaklinjali, kao i zločinačku prirodu njihovog ideologa i vode J.B.Tita“.

Dubrovnik je ulaskom komunista tzv. 'partizanskih osloboditelja' zapravo postao preteća Bleiburga i Križnih putova zlosretnih Hrvata. Pola je stoljeća trajala agonija boli i gorčine u patnji, molitvi i ufanju najbližih članova obitelji i svoje ubijenih domoljuba, vojnika, civila, svećenika, muškaraca i žena, likvidiranih potkraj i nakon završetka Drugog svjetskog rata. Preteško je breme Dubrovnik nosio i šutio, stenjao i prkosio, i tako punih sedam desetljeća, od daleke 1944. do današnjih dana. I danas je uočljiv krvavi trag na izboranom licu kamenoga grada. Svaki ugrađeni kamen neponovljivih gradskih mira nosi tajnu, krije bolni ožiljak surovosti

U Hrvatskoj je pronađena 731 lokacija sa žrtvama komunističkog režima, od toga čak 672 masovne grobnice. Pretpostavlja se da je minimalni broj žrtava koje se nalaze u Hrvatskoj 90.000, a među njima je najviše vojnika NDH-a (ustaša i domobrana), ali i civila te pripadnika njemačkih i talijanskih vojnih snaga. U Hrvatskoj su provedene 82 ekshumacije, a nađeno je 1900 posmrtnih ostataka. Policija je s tim u svezi provela 1800 obavijesnih razgovora, a podneseno je (samo) pet kaznenih prijava. S druge strane bez potpore države prikupljeno je i 30-ak tisuća političkih presuda, u kojima je samo u Hrvatskoj (od 1945. do 1990.) komunistički režim osudio preko 100.000 osoba.

Kada i kako će se napokon Hrvatska rasteretiti bremena prošlosti? Gotovo svaka hrvatska obitelj nosi ožiljke iz Drugog svjetskog rata. Budući se o patnji hrvatskih mučenika i žrtvama prije osamostaljenja Republike Hrvatske nije smjelo javno govoriti, refleks šutnje ostao je do danas. Totalitarni komunistički režim ostavio je nažalost neizbrisiv trag u gotovo svim segmentima društva.

Tapkanje u mjestu

Istina o komunističkim zločinima počinjenim za vrijeme i nakon Drugog svjetskog rata i dalje je 'zarobljena' u labirintu političke zbilje, tj. ovisi isključivo o političkom vodstvu aktualne hrvatske vlasti. Unatoč rijetkim pokušajima procesuiranja preostalih živih zločinaca komunističkog režima, karikaturalni se procesi, što zbog 'velikog protoka vremena od počinjenja zločina', što zbog 'zaboravnosti svjedoka', obustavljaju. Odgovornost je, pored političkog i na cjelokupnom pravosudnom sustavu koji 'pilatovski' pere ruke nekažnjavanjem dobro znanih izvršitelja i nalogodavaca brojnih zločina počinjenih za vrijeme jugokomunističkog režima. Politici status quo stanja 'doprinose' politički poslušnici i lijeve i desne provinijencije, koji se punih dvadeset godina 'monarhistički' smjenjuju na vlasti na svim razinama. Takva je nažalost današnja hrvatska svakodnevnica koja je krvlju natopljenu slobodu iz Domovinskog rata predala u ruke onih, koji su se od samog početka borili protiv njene neovisnosti. To je žalosna slika demokratizaciji na 'hrvatski način'.

Na momente se čine uzaludnom usvojanje Rezolucije VE 1481/2006 o međunarodnoj osudi zločina totalitarnih komunističkih poredaka, potvrđena i osnažena saborskom Deklaracijom iz 2006., ili Rezolucija Europskog Parlamenta o europskoj savjesti i totalitarizmu iz 2009. godine, s posebnim osvrtom na komunistički režim.

Uzalud! Ili, ipak ne! Tek rijetka i pojedinačna iskapanja koja su otkrivena na širem dubrovačkom području u proteklih nekoliko godina (Daksa, Jakljan, Slano) 'sramežljivo' razotkrivaju razmjere i način funkcioniranja represivnog totalitarnog režima. Za te i mnoge druge zločine nitko nikad nije odgovarao, niti tijekom 45 godina umjetne tvorevine Titove jugoslavije, niti za ovih 25 godina hrvatske neovisnosti. Sve to nam daje za pravo tvrditi kako se partizanima zločin itekako isplatio, pače, bili su nagrađivani. Početkom devedesetih se jeftinim 'komunističkim trikom' prozvaše antifašistima, kako bi smišljeno prikrili neupitno počinjena zlodjela svojih prednika, zakrilitivši se tako zajedničkim plaštem, antifašizmom.

Uzaludno je antifašizam veličati, dokle god se ne napravi distinkcija od komunističkih uljeza. Iz hrvatskog se antifašizma trebaju istjerati demoni zla. Stoga je krajnji povijesni trenutak i potreba razdvajanja pojma istinskog antifašizma od 'antifašizma' u Hrvatskoj.

Za kraj jedna stilska sličica, a vezana je oko donošenja zakona o lustraciji, jer ima jedna 'kvaka'. Prijedlog zakona odnosio se na sprječavanje obnašanja vlasti nositeljima nekadašnjih visokih dužnosti u komunističkoj partiji, tajnim službama i zloglasnoj UDB-i. Zbog toga su prekaljeni komunistički kadrovi, na sve moguće načine izbjegavali usvajanje zakona o kojem se razmišljalo početkom devedesetih godina prošlog stoljeća, zbog nezaobilazne političke odgovornosti koju implicira 'lustracija'. S druge strane postoji još jedan praktični 'problem', jer kad bi figurativno govoreći pokušali provesti u 'djelo' zakon o lustraciji, postavilo bi se pitanje – tko bi danas sjedio u Hrvatskom saboru, tko u Vladi, sudstvu i svim drugim važnim državnim, ali i lokalnim razinama.

Pametnome dosta...

Željko Kulišić,
Hrvatski domobran Dubrovnik

